

Sygn. akt III Ca 347/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Tomasz Pawlik

Sędzia SO Gabriela Sobczyk

Sędzia SR (del.) Roman Troll (spr.)

Protokolant Renata Krzysteczko

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa R. R.

przeciwko A. R.

o bezpodstawne wzbogacenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z dnia 17 grudnia 2013 r., sygn. akt I C 523/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Jastrzębiu – Zdroju do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Roman Troll SSO Tomasz Pawlik SSO Gabriela Sobczyk

Sygn. akt III Ca 347/14

UZASADNIENIE

Powód R. R. pozwem z dnia 22 maja 2013 roku wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej A. R. kwoty 13 210 zł oraz o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazał, iż na mocy wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju wydanego w sprawie o sygn. akt III RC 90/10 oraz wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku wydanego w sprawie o sygn. akt II RC 426/11 zobowiązany był do uiszczania alimentów na rzecz małoletniego syna M. R. w kwocie po 900 zł miesięcznie, a w okresie od 1 października 2010 roku do 29 lutego 2012 roku małoletni pozostawał pod jego opieką, a Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju wyrokiem z dnia 12 grudnia 2012 roku sygn. akt III RC 429/12 uchylił w okresie od 1 października 2010 roku do 29 lutego 2012 roku obowiązek płacenia alimentów, dlatego też pozwana powinna zwrócić nienależnie pobrane świadczenie za ten okres z uwzględnieniem kosztów utrzymania małoletniego poniesionych przez pozwaną.

W odpowiedzi na pozew pozwana A. R. wniosła o oddalenie powództwa w całości.

Sąd Rejonowy w Jastrzębiu – Zdroju ustalił następujący stan faktyczny:

Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z dnia 10 czerwca 2010 r. sygn. akt III RC 90/10 zasądono od R. R. na rzecz małoletniego M. R. alimenty w kwocie 900 zł miesięcznie, płatne z góry do dnia 20-go każdego miesiąca do rąk jego matki A. R. z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat - począwszy od 1 czerwca 2010 roku. Wyrokowi nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku z dnia 30 maja 2012 roku w sprawie o sygn. akt II RC 426/11 w miejsce alimentów zasądzonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z dnia 10 czerwca 2010 roku w sprawie III RC 90/10 orzeczono alimenty na rzecz M. R. w kwocie 900 złotych miesięcznie płatne do dnia 20-go każdego miesiąca do rąk jego matki A. R. z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat począwszy od prawomocności wyroku.

Powód regulował alimenty na rzecz syna do rąk A. R. przekazami pocztowymi.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy w Jastrzębiu – Zdroju wyrokiem z dnia 17 grudnia 2013 r. oddalił powództwo wskazując, że podmiotem zobowiązanym do zwrotu korzyści jest bezpodstawnie wzbogacony, a tym jest dziecko, a nie jego matka, która nie ma legitymacji biernej do występowania w tym postępowaniu. Dlatego – zdaniem Sądu Rejonowego – powództwo z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia należało wytoczyć przeciwko małoletniemu M. R. działającemu przez matkę A. R.. Orzeczenie to zapadło w oparciu o art. 410 kc w związku z art. 405 kc.

Apelację od tego wyroku złożył powód zarzucając mu naruszenie:

1 przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy (art. 227 kpc w związku z art. 217 § 1 kpc) polegające na nierozpoznananiu istoty sprawy poprzez nieprzeprowadzenie i oddalenie zawnioskowanych przez powoda dowodów wskazujących fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż małoletni w okresie od 1 października 2010 r. do 29 lutego 2012 r. przebywała u powoda, a pozwana uzyskała kosztem powoda nienależną korzyść,

2 naruszenie przepisów prawa materialnego (art. 410 kc w związku z art. 405 kc) poprzez błędne przyjęcie, iż pozwana nie ma legitymacji biernej do występowania w rozpoznawanej sprawie oraz bezzasadne przyjęcie, że powództwo o bezpodstawnie wzbogacenie należało wytoczyć przeciwko małoletniemu M. R.

i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Pozwana nie złożyła odpowiedzi na apelację, natomiast na rozprawie apelacyjnej wniosła o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W toku prowadzonego przed Sądem Rejonowym postępowania powód zmodyfikował swoje stanowisko obniżając swoje żądanie do kwoty 13 106 zł /k. 112/, czego Sąd Rejonowy nie zauważył, a także złożył wnioski dowodowe z treści dokumentów znajdujących się w aktach sprawy prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Jastrzębiu – Zdroju pod sygn. akt III RC 429/12, a to z protokołów z przesłuchania: powoda, pozwanej i małoletniego M. R. oraz wyroku z 12 grudnia 2012 r. uchylającego w okresie do 1 października 2010 r. do 29 lutego 2012 r. alimenty, a także z przesłuchania świadków Z. W. i A. O. oraz z przesłuchania stron na okoliczność ustalenia, kto utrzymywał małoletniego M. R. w okresie, gdy przebywał u powoda.

Sąd Rejonowy pominął dowód z przesłuchania stron oraz oddalił wnioski o przesłuchanie świadków nie wskazując powodów, dla których w ten sposób postąpił, a powinien to zrobić w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku (art. 328 § 2 kpc). Postanowienia w tym zakresie nie są zaskarżalne samoistnie, natomiast na podstawie art. 380 kpc Sąd Okręgowy rozpoznaje również te postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie podlegają zażaleniu, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Niewątpliwie podjęcie z niewiadomych powodów decyzji o oddaleniu wniosku o przesłuchanie świadków wezwanych uprzednio na rozprawę z jednoczesnym pominięciem przesłuchania także

obecnych wówczas stron miało wpływ na wynik sprawy, gdyż uniemożliwiło powodowi wykazanie, że pozwana została bezpodstawnie wzbogacona jego kosztem. Powód w tym zakresie złożył stosowne zastrzeżenie w trybie art. 162 kpc. Dodatkowo nie podjęto decyzji co do pozostałych wniosków dowodowych powoda.

Abstrahując od tego, kto był beneficjentem świadczeń alimentacyjnych ponoszonych przez powoda, Sąd Rejonowy jednak nie ustalił na co matka dziecka przeznaczyła regulowane przez powoda alimenty na małoletniego do jej rąk. Jeżeli bowiem przeznaczyła je na rzecz utrzymania małoletniego, to należałoby uznać, że nie została ona bezpodstawnie wzbogacona, natomiast jeżeli kwot tych nie przekazywała na utrzymanie małoletniego, czyli nie weszły one w skład jego majątku, to bezpodstawnie wzbogacenie po jej stronie jednak zachodziłoby (art. 405 kc w związku z art. 410 § 1 kc, por. także T. Sokołowski: Komentarz do art. 405 Kodeksu cywilnego, LEX, teza 5). Dlatego też przyjęcie a priori, że pozwana nie ma legitymacji biernej w tym postępowaniu, gdyż z roszczeniem o bezpodstawnie wzbogacenie w takim przypadku należy wystąpić przeciwko małoletniemu jest błędne.

Inną sprawą jest to czy pozwana rzeczywiście została wzbogacona oraz czy obowiązek zwrotu korzyści istnieje, ale to są okoliczności, które należy ustalić w toku postępowania (art. 410 § 1 i 2 kc w związku z art. 405 kc, art. 409 kc i art. 411 kc). Sąd Rejonowy zaś nie ustalał żadnej z nich opierając się tylko na uznaniu, że matka dziecka nie ma legitymacji biernej do występowania w tym postępowaniu, albowiem świadczenie alimentacyjne przysługiwało na rzecz dziecka.

Niewątpliwie w sprawie doszło do przekazania w okresie od 1 października 2010 r. do 29 lutego 2012 r. świadczeń alimentacyjnych przez powoda na rzecz małoletniego, ale do rąk jego matki. Tej okoliczności strony nie kwestionują, jednak pozwana podnosi, iż środki te zostały zużyte także na utrzymanie małoletniego, a powód temu przeczy. Bezsporne jest także to, że w tym czasie małoletni M. R. przebywał u powoda. Sąd Rejonowy natomiast nie ustalił w jakiej wysokości pozwana zużyła te środki na rzecz małoletniego, a w jakiej na rzecz innych dzieci oraz celem zapewnienia im warunków mieszkaniowych (por. odpowiedź na pozew k. 35 – 36). Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika jedynie to, że powód był zobowiązany do uiszczania alimentów na rzecz małoletniego M. R. w kwocie po 900 zł miesięcznie do rąk jego matki (pозwanej), co też czynił. Nie ma zaś żadnych ustaleń dotyczących tego w jakim okresie małoletni M. R. przebywał u powoda (pomimo tego, że jest to bezsporne Sąd Rejonowy nie ustalił tych okoliczności), czy był wówczas na jego utrzymaniu, czy regulowane alimenty zostały przeznaczone na pokrycie potrzeb małoletniego oraz w jakim zakresie został uchylony obowiązek alimentacyjny powoda wobec małoletniego. Tego wyroku uchylającego obowiązek alimentacyjny Sąd Rejonowy w ogóle nie wziął pod uwagę.

Z powyższych względów apelacja powoda jest zasadna, a co za tym idzie w oparciu o art. 386 § 4 kpc w związku z art. 108 § 2 kpc, z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy, gdyż Sąd Rejonowy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, należało uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Jastrzębiu – Zdroju pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

W toku ponownego postępowania Sąd Rejonowy ustali w jakiej wysokości jest ostateczne żądanie powoda, w jakim okresie małoletni M. R. przebywał u powoda (te okoliczności są przyznane przez pozwaną powinny więc zostać uwzględnione w stanie faktycznym), czy był wówczas na jego utrzymaniu, czy regulowane alimenty zostały przeznaczone na pokrycie potrzeb małoletniego, czy też zostały rozdysponowane przez pozwaną w inny sposób i jaki oraz w jakim zakresie został uchylony obowiązek alimentacyjny powoda wobec małoletniego, a więc czy pozwana bezpodstawnie wzbogaciła się kosztem powoda, a jeżeli tak to w jakim zakresie. Tych ustaleń Sąd Rejonowy dokona w oparciu o zawnioskowane przez strony dowody, a w przypadku uznania, że nie nadają się one do ustalenia istotnych okoliczności sprawy wyda stosowne postanowienie w tym zakresie pamiętając o tym, że negatywne decyzje procesowe o odmowie mocy dowodowej należy uzasadnić zgodnie z art. 328 § 2 kpc, jeżeli zostanie złożony wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku.

SSR (del.) Roman Troll SSO Tomasz Pawlik SSO Gabriela Sobczyk